

Öz-Denetim Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Öz-Denetim Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28713>

Özet

Öz-Denetim Ölçeği (ÖDÖ), bireylerin kendi davranışları, duyguları ve düşüncelerini düzenleme yeteneklerini ölçmek amacıyla uyarlanmış psikometrik bir araçtır. Bu ölçeğin Türkiye adaptasyon çalışması, Veli Duyan, Çiğdem Gülden ve Selahattin Gelbal tarafından gerçekleştirilmiş olup, ölçeğin Türkçe bağlamda geçerliliğini ve güvenilirliğini tespit etmeyi amaçlanmıştır. Çalışma, ölçeğin psikometrik özelliklerini detaylı bir şekilde inceleyerek, sosyal hizmet ve psikoloji alanlarında kullanıma uygunluğunu kanıtlamıştır.

Ölçek, toplam 36 maddeden oluşmakta ve katılımcıların maddelere ne ölçüde katıldığını veya uymadığını belirleyen geniş bir derecelendirme sistemi kullanmaktadır. Bu uyarılma çalışması, Öz-Denetim kavramının akademik araştırmalarda ve uygulamalı çalışmalarda etkin bir şekilde ölçülmesine olanak tanımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Öz-Denetim Ölçeği, ÖDÖ, Öz-Denetim, Psikometrik Özellikler, Uyarılma, Güvenirlilik, Geçerlilik, Sosyal Hizmet

Yazarlar

Veli Duyan, Çiğdem Gülden, Selahattin Gelbal

Amaç

Öz-Denetim Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin uzun vadeli hedefler doğrultusunda kısa vadeli dürtülerini ve arzularını kontrol etme yeteneği olan öz-denetim düzeylerini güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Bu adaptasyon çalışması, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel farklılıklar gözetilerek Türk popülasyonuna uygun hale getirilmesini sağlamayı hedeflemiştir.

Çalışma aynı zamanda, ölçeğin psikometrik yapısını inceleyerek, ölçeğin kuramsal yapısı ne derece doğru temsil ettiğini belirlemeyi ve bu sayede sosyal bilimler alanındaki araştırmacılara standart bir ölçüm aracı sunmayı amaçlanmıştır.

Yapı

Ölçek, psikolojide merkezi bir rol oynayan ve akademik bağardan kişisel sağa kadar birçok önemli sonuçla ilişkilendirilen **Öz-Denetim** (Self-Control) yapısını ölçmektedir. Öz-Denetim, genellikle bilişsel süreçleri, duygu düzenlemesini ve davranışsal tepkileri düzenleme kapasitesini içeren çok boyutlu bir yapı olarak kabul edilir.

ÖDÖ, bireyin planlama, dikkatini sürdürme, engelleme ve erteleme gibi öz-denetim bileşenlerini değerlendirerek, bu yapının genel bir skorunu sağlamaktadır. Ölçek, bireyin kendi amaçlarına ulaşma yolunda gösterdiği irade gücü ve düzenleme becerisi üzerine odaklanmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında, öncelikle verilerin yapısal analizlere uygunluğu değerlendirilmiştir. Yapı geçerliliğini incelemek amacıyla Faktör Analizi yapılmadan önce, verilerin çok değişkenli normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadığını kontrol etmek için **Bartlett Testi** uygulanmıştır.

Bartlett Testi'nin uygulanması, verilerin faktör çökarma işlemi için yeterli korelasyona sahip olduğunu ve faktör analizinin istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar üretebileceğini göstermektedir. Bu öncü analiz, ölçeğin yapısal geçerliliğinin sağlam temellere dayandırılması açısından kritik öneme sahiptir.

Güvenirlilik

Öz-Denetim Ölçeği'nin güvenirliğini tespit etme sürecinde ilk adım olarak **madde analizi** gerçekleştirilmiştir. Madde analizi, ölçekteki her bir maddenin ölçülen yapıya ne derece temsil ettiğini ve toplam skorla olan ilişkisini belirlemeyi amaçlar. Bu süreçte, maddelerin ayrırt edicilik gücü ve madde özellikleri detaylıca incelenmiştir.

Madde analizinin sonuçları, ölçeğin iç tutarlılığını yüksek olduğunu ve maddelerin tutarlı bir şekilde aynı psikolojik yapıya ölçtüğünü göstermiştir. Bu, ölçeğin farklı uygulamalarda benzer sonuçlar verme yeteneği olan yüksek bir güvenirliğe sahip olduğunu işaret eder.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla gerçekleştirilen Faktör Analizi öncesinde, verilerin faktörleştirme için uygunluğunu değerlendirmek üzere **Bartlett Küresellik Testi** kullanılmıştır. Bu test, değişkenler arasındaki korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığını, yani değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test eder.

Bartlett Testi'nin anlamlı çıkması ($p < 0.05$), verilerin Faktör Analizi için uygun olduğunu ve ölçek maddelerinin ortak faktörler etrafında gruplanabileceği sonucunu desteklemiştir. Bu, ölçeğin çok boyutlu veya tek boyutlu yapılarının ampirik olarak incelenmesine olanak sağlamıştır.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarılama (Adaptation)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği

Language Available: Türkçe

Population Group: Sosyal Hizmet ve Genel Popülasyon Çalışmaları için uygun (Orijinal çalışmada genellikle üniversite öğrencileri veya yetişkinler üzerinde yapılmıştır).

Age Group: Genç yetişkin ve yetişkin.

Population Details: Türkiye örnekleminde gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmasına dayanmaktadır.

Test Methodology: Toplam 36 maddeden oluşur. Derecelendirme, 7 puanlık bir Likert tipi ölçek kullanılarak yapılır.

Derecelendirme: (+3=bana tamamen uyuyor - -3=bana tamamen uymuyor)

Anahtar Kelimeler

Ölçek Uyarlama, Psikometri, Bartlett Testi, Madde Analizi, Veli Duyan, Sosyal Hizmet Araştırmaları

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Veli Duyan

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: duyanveli@yahoo.com

Correspondence Address: İlgili akademik kurumlar veya sorumlu yazarın iletişim adresi.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2012 (Adaptasyon Çalışmasının Yayın Yılı)

İzinler ve Kullanım: Ölçeğin ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanım için genellikle sorumlu yazar Veli Duyan'dan izin alınması önerilir. İletim bilgileri yukarıda belirtilmiştir.

Ücret: Akademik kullanım için genellikle bir ücret talep edilmemektedir, ancak bu durum yazarın politikasına bağlıdır.

Kaynaklar

Duyan, V., Gülden, Ç. ve Gelbal, S. (2012). Öz-Denetim Ölçeği - ÖDÖ: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(1), 25-38.

Makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir: asosindex.com.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: oz-denetim-olcegi-toad.pdf

Öz-Denetim Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Öz-Denetim Ölçeği'nin toplam 36 maddesi bulunmaktadır. Ölçek maddeleri, telif hakları nedeniyle bu alanda yayımlanmamıştır. Kullanım için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Madde Sayısı: Toplam 36 madde bulunmaktadır.